

Vår politiska hållning

Den hållning Dagens Nyheter intar i september är en annan än i maj. Detta påstående görs oavbrutet i en rad tidningar, framför allt i högerpressen. Det garneras med överdrifter, som utan tvekan kan betecknas som måttlösa, med antydningar om att osakliga och simpla intressen skulle diktera vår politik. Men det innehåller utan tvivel en kärna av sanning. Den ändring som ägt rum beror enligt vår mening på att läget och de politiska partiernas uppträdande och gruppering förändrats så att vi från samma utgångspunkter fått anledning att i vissa hänseenden framhäva andra tankegångar än tidigare. Det är skäl att än en gång söka redovisa de motiv som driver oss.

Först en mera allmän och personlig anmärkning. Dagens Nyheter's politiska inställning bestäms under chefredaktörens ledning av en grupp skribenter som i samarbete och under ständiga samtal söker nå, och hittills nästan alltid nått, en gemensam ståndpunkt. Denna ståndpunkt representerar inte, dirigeras inte av parti-, företags- eller ägarintressen. Det kan hävdas att en sådan tidning är omodern och olämplig, att en tidning bör vara organ för en organisation, en opinion, ett antal röster eller åtminstone ett antal aktier. Därför angräps vi för högfärd, egensinne och vilja att till varje pris finna och sprida en speciell uppfattning. Dessa anklagelser lämnar oss ligkigtiga. Vi tror att tidningar av detta slag behövs i ett lands politiska debatt — varmed vi inte bestrider att tidningar av annan typ också bildar värdefulla inslag i åsiktsproduktion och opinionsbildning.

Före valen den 1 juni var vår strävan i första rummet att bidra till ett ombyte av regering, till bildande av en demokratisk samregering i stället för den sittande enpartiregeringen. Denna linje, som vi följt under tolv år, syntes inför dessa val särskilt angelägen; vi räknade på att en ny regering av denna typ skulle komma till hållbara uppgörelser i en rad viktiga frågor, framför allt försvarsfrågan och pensionsfrågan. I andra hand tänkte vi oss, som övergång till en samregering, en regering av de demokratiska oppositionspartierna, med klara och positiva förslag i de berörda frågorna, i pensionsfrågan enligt folkpartiets efter

höstens folkomröstning starkt modifierade och förbättrade program. Den kritik mot socialdemokratiens styre som vi framförde anser vi fortfarande grundad, och likaledes instämmer vi i flera av de krav på den ekonomiska politiken som folkpartiet uppställer; behovet av lösningar genom systematisk samverkan synes oss fortfarande lika tvingande.

Men efter valet med dess stora framgångar för högern och centern och dess mera begränsade framgång för socialdemokratin har situationen väsentligen blivit en annan. Låt oss först upprepa vad vi nyligen sagt om den valpolitiska utvecklingen i de två mest avgörande och aktuella frågorna, kärnvapenfrågan och pensionsfrågan. I kärnvapenfrågan har endast högern tagit klar och enligt vår mening riktig position. Men denna fråga har kommit bort i tävlan om rösterna; det är högerledarens ära att ha vågat ta upp den, det är högerns skam att den låtit frågan falla trots insikten om dess centrala betydelse. I pensionsfrågan har endast socialdemokratin under de senaste månaderna med iver verkat för den lagfasta tilläggspension som framstår som ett oeftervigligt inrikespolitiskt mål. Högern och centern har sagt bestämt nej; folkpartiet har vägrat att anta de inviter till förhandling och kompromiss som framförts från regeringssidan; från detta parti kommer regelbundet proklamationer om ståndaktighet, som i realiteten måste innebära att man hellre röstar nej i sällskap med högern och centern än söker den samförståndslösning med regeringspartiet som skulle ligga i linje med en överväldigande väljaropinion.

Dessa frågor är emellertid blott exempel på den förvirring och förirring som på grund av de taktiska motiven välde präglar den pågående valrörelsen. Detta gäller i huvudsak de borgerliga partierna. Socialdemokratin har i sin iver att lösa pensionsfrågan — säkert också för att överta den roll av samförståndets talesman som de borgerliga övergivit — förklarat sig beredd att även i andra frågor söka uppgörelser och har därmed visat en tendens att närma sig folkpartiet. Men på den borgerliga sidan har utvecklingen gått i motsatt riktning. Hetsade av valresultaten i juni har de tre oppositionspartierna inriktat sig på tävlan om varandras röster och

däri genom drivits åt konservativt håll. Högern har, eggad av framgången, mera öppet och aggressivt än förut vänt sig mot socialanslag på skilda områden; folkpartiet har, om också huvudsakligen genom slappna talesätt, yppat sin lust att konkurrera om de borgerliga marginalväljarna; centern vingar, men även hos den observerar man en åtstramning åt höger. Landets gemensamma intressen, även de intressen som ansetts gemensamma för borgerligheten, äventyras i detta trista spel om röster på partiernas utmärker.

Följderna av detta synes i vissa hänseenden uppenbara. Man riskerar att de verkligt stora frågorna skjuts i bakgrunden, förblir olösta eller löses under onödiga och uppsplittande konflikter. En samregering blir för lång tid otänkbar, ty socialdemokratin kan inte samverka med partier som går åt höger. Ett borgerligt alternativ blir otänkbart, ty en opposition som på en gång är starkt söndrad och arbetar med högern som riktrote kan inte vinna majoritet. Ett sådant alternativ blir, det bör tilläggas, inte bara omöjligt att uppnå, utan också enligt vår mening farligt; en

opposition som säger nej i pensionsfrågan, som lystrar till konservativa appeller, kan vi inte önska seger och styre. Men fara finns också för att denna utveckling leder till en skärpning av de allmänna motsättningar som under lång tid minskats. Vad som för propagandisterna är taktik kan för åhörarna lätt bli allvar, och därmed uppstår stämningar som motverkar samarbete; inom en socialdemokrati vars förslag till uppgörelse avvisas kan en motsvarande strömning av extremism och hets vinna insteg. Det gäller också den svenska demokratiens trygghet och stabilitet.

Därmed är tillräckligt klart varför vår bestämda propaganda i maj inte kan upprepas i september. För närvarande synes en samregering utesluten; vad vi närmast önskar, men utan större förhoppningar, är ett samarbete mellan socialdemokratin och folkpartiet för lösning åtminstone av pensionsfrågan och andra ekonomiskt-sociala frågor. Ett folkparti som tänker på saken mera än på taktiken, som är mot socialisering men allmänt radikalt har vi känt oss stå nära, och vi tror att detta måste bli framtidens folkparti.